

Roskilde, den 16. oktober 2015

Høringssvar til forslag til lov om ophævelse af lov om randzoner

Tak for muligheden for at komme med høringssvar på lov om ophævelse af lov om randzoner, Jeres j.nr. 15-0121-000024.

Konklusion

Bæredygtigt Landbrug støtter i den grad ophævelsen af randzonenloven. Loven har ikke haft nogen reel miljøeffekt, loven er ulovlig ekspropriation og er i strid med EU-retten. Bæredygtigt Landbrugs sejr i straffesagen mod Bojer ved Holstebro Byret gjorde det fuldstændig klart, at loven ikke kan håndhæves, kortene er fejlfyldt, kompensationsordningen kom aldrig på plads eller var utilstrækkelig. Slutteligt er loven formentlig også i strid med Grundlovens bestemmelser om ejendomsrettens ukrænkelighed og EU-retten.

Mere generelt er vi helt uenige i lovforslagets udlægning af, at landbrugets bidrag med kvælstof og fosfor udgør et problem ift. at opnå god tilstand i vandmiljøet.

Lovforslaget synes helt unødigt at binde ministeren ud i fremtiden på den grundløse tese, at kvælstof og landbrugets udledning af kvælstof har afgørende betydning for at det danske vandmiljø skal opnå god tilstand. Det er på tide at gøre op med disse misforståelser, og derfor bør bemærkningerne laves markant om i denne henseende.

Slutteligt bør danske landmænd få mulighed for at måle sin udledning og støtte ret på målingerne.

Opsummering

Randzonenloven er uden miljøeffekt. Der er ingen dokumenteret effekt på hverken kvælstof eller fosfor, og det er derfor også glædeligt, at det tydeligt fremgår af bemærkningerne, at:

"[...]DCE og DCA anfører i et opfølgende notat af 1. september 2015 at vurderingen af effekten på 1.100 tons årligt anses for usikker og er baseret på ekspertiskøn uden væsentligt datagrundlag[...]"

Vi anser det for en stor sejr for danske landmænd, at denne lov nu ophæves. Der er dog flere forhold, der alligevel forundrer og er problematiske. For det første, så forholder lovforslaget sig ikke til sager, der fortsat er i live enten i det administrative kontrolsystem eller beliggende hos anklagemyndigheden. For det andet er det tankevækkende, at ophævelse af en lov uden miljøeffekt skal ledsages af så mange lovbemærkninger ift. miljøområdet generelt.

Efter der blev afsagt dom i Bojer-sagen ved Holstebro Byret, blev randzonenloven reelt sat ud af kraft. Efter dommen er der også kommet det ene tiltalefrafald efter det andet, alligevel har vi fået oplyst fra vores medlemmer, at NaturErhvervstyrelsen fortsat har foretaget randzonekontrol. Det er samtidig uklart, hvor mange sager, der fortsat ligger hos anklagemyndigheden.

Det bør i lovbemærkningerne tydeliggøres, at loven utvetydigt angiver, at alle de kontroller, der har angået randzoner, straks annulleres og dette straks meddeles landmændene. Det bør samtidig tydeligt fremgå af

bemærkningerne, at alle tiltaler og straffesager imod danske landmænd straks skal frafalde. Der bør samtidig angives, at hvis der er tilfælde, hvor danske landmænd har betalt en bøde i forbindelse med den ulovlige og snart ophævede randzonenlov, så skal denne bøde tilbagebetales til de respektive landmænd. Slutteligt bør danske landmænd få erstatning for den tid og de ressourcer de har brugt til bl.a. advokater, rådgivere, m.v. Alle disse forhold bør utvetydigt anføres i lovforslaget.

Ranzonenloven ophæves ikke kun fordi den er bøvlet at administrere og forstå for danske landmænd, men ophæves fordi randzonenloven er i strid med Grundloven og EU-retten. Loven er med andre ord ikke ugyldig.

Miljøet tabte ikke med randzonenloven, landmænd, der brugte deres sunde fornuft og ikke udlagde randzoner blev ej heller tabere. De største tabere har været de landmænd, der rettede sig efter den fejlslagne lov, og udlagde randzoner. Vi håber, at randzonenloven var en enlig svale og et vendepunkt i den måde danske landmænd skal reguleres på. Reguleringen skal bygge på saglighed, faglighed og juridiske korrekt lovgivning.

Ophævelsen af randzonenloven er meget glædelig, men bemærkningerne bygger overordnet set videre på myten om, at kvælstof fra landbruget er et problem og formuleres som om, at kvælstof fra landbruget er et af de væsentligste problemer for det danske vandmiljø. Det er en vildfarelse. Vi tager således generelt afstand fra hele dette dogme, og vedlægger som bilag til denne høring et notat om, hvorfor det er så nødvendigt at gøre op med myten om, at kvælstof er et væsentligt problem for vandmiljøet, når det ikke er tilfældet. Det er alene af praktiske årsager, at notatet ikke er inkluderet direkte i høringssvaret.

Det anføres i lovforslaget her ud over, at der med randzonernes afvikling kommer 3-19 tons mere fosfor. Dette er stærkt tvivlsomt, fordi randzonenloven heller ikke har nogen positiv effekt på fosfor. Det er samtidig problematisk, at den påståede merudledning ophæves af nogle andre initiativer et helt sted (spildevand og fosforområder). Det er så helt igennem uigennemskueligt, hvad der bidrager med hvad, og lovforslaget gør intet for at redegøre detaljeret for sammenhængene. Dette er formentlig også en videreførelse af modelberegninger, der ikke har rod i målinger.

Ift. fosfor er det helt entydigt, at den væsentligste kilde til fosfor kommer fra spildevand, herunder fra overløb med urensset spildevand. Fosfor er på veldrænede jorde hårdt bundet og kommer med et ganske begrænset bidrag til vandmiljøet. Det er dog et konkret problem, når staten giver støtte til, at gode danske marker skal omdannes til vådområder eller når danske marker pga. manglende vandløbsvedligeholdelse, forsummer. I disse tilfælde sker der en voldsom fosformobilisering, og fosfor fra disse marker ender i vandmiljøet. Disse udledninger er formentlig ikke inddraget i modelberegningerne, og derfor har modellerne igen understreget, at de ikke har nogen værdi i relation til at udgøre reguleringsgrundlaget for danske landmænd.

Vi kan ikke sige det nok gange. Der er behov for at indføre målinger nu for dansk landbrug, og lade danske landmænd støtte ret på målingerne, der så kan sammenlignes med de nuværende beskyttelsesniveauer.

Der er behov for, at landbruget kan få lov til at gøde efter ligevægtsprincippet. Gødskning efter ligevægtsprincippet udgør den ægte vækstmotor, der kan igangsættes fra i morgen, uden det vil skade miljøet. Reguleringen skal naturligvis baseres på målinger. Vores model vil levere en vækst på 34 procent, 34 milliarder på betalingsbalancen og dertil 35.000 nye jobs.

Nitrat

For snart 30 år siden – i efteråret 1986 - blev der under panikagtige forhold truffet nogle forhastede konklusioner af de daværende miljømyndigheder. Det daværende Miljøministerium fejlanalyserede situationen, da der skulle handles hurtigt efter et omfattende iltvind i et havområde nord for Gilleleje. Der var tale om en kollektiv "tanketorsk" baseret på en fejlvurdering af begrebet "kvælstofbegrænsning".

Lige siden har danske miljøforskere og embedsmænd fastholdt det tvivlsomme koncept og fortalt politikere og befolkning, at vandmiljøet kan forbedres ved fortsatte nedskæringer i danske landmænds brug af kvælstofgødning.

Denne kvælstofstrategi har kostet landbruget og samfundet trecifrede milliardbeløb. Men den har i sagens natur ikke medført afgørende ændringer for miljøet. Miljøministeriet bekræfter i de årlige NOVANA-tilstandsrapporter, at de forventede resultater er udeblevet.

13 af de centrale forskere har i 2015 forsøgt at dokumentere en sammenhæng mellem positive resultater i vandmiljøet ved danske kyster og nedskæringer i kvælstofudledningen. Det sker med artiklen: "*Recovery of Danish Coastal Ecosystems After Reductions in Nutrient Loading: A Holistic Ecosystem Approach*", der har professor Bo Riemann, DCE, som hovedforfatter.

Mens danske forskere og embedsmænd hårdnakket fastholder, at kvælstof fra landbruget er det store problem for vandmiljøet, ser andre landes myndigheder mere nuanceret på sagen. De erkender, at det er fosfor og undertiden organisk materiale, der er hovedansvarlige for skader på vandmiljøet.

At kvælstof er af mindre betydning, har man erkendt i Sverige og mange andre lande.

Det er nitratdirektivet, der sætter objektive grænser for udledning af kvælstof. Men herudover forsøger miljømyndighederne at skærpe udledningskravene med begrundelse i urealistiske modelberegninger, der er baseret på subjektive holdninger og rent gætterier.

Danske miljømyndigheder bør agere efter ny viden om kvælstof, fosfor og vandmiljø og rette de systemfejl, der er ved at kvæle store dele af dansk landbrug – uden at de gavner miljøet.

De voldsomme restriktioner på danske landmænds brug af livsvigtigt kvælstof, er en af de største skandaler i danmarkshistorien. Indicierne er overvældende!

Som en del af vores hørings svar, vedlægges notat om misforståelserne ved den danske kvælstofregulering. Vi anmoder venligst om, at der i høringsnotatet, tages stilling til notatet, og vi bidrager gerne til yderligere oplysninger, så vi kan få ændret den nuværende regulering.

Klima

Det fremgår af lovforslaget på side 5-6, at:

"Synergieffekten af loven i forhold til klima på baggrund af angivelserne i Virkemiddelkatalog 2014 vurderes at blive reduceret med 56.000-125.000 ton CO₂-ækvivalent (inkl. gødsningseffekt) afhængig af fordelingen mellem mineralisk og organisk jord (dvs. en øget udledning af drivhusgasser), Virkemiddelkatalog 2014, samt medføre en mindre stigning i brugen af pesticider."

For det første er det sprogligt forvirrende at bruge ordet: ”synergieffekt”. Det er vel strengt taget bare en effekt? Det er samtidig lidt uklart om der sker en forøgelse eller en reduktion af CO₂? Vi anmoder om en begrundelse for vurderingen, og nærmere forklaring. Det fremgår af det sammenfattende skema, at der vurderes at komme mere CO₂.

Hvis der endelig er en synergieffekt, så er den positiv, fordi danske landmænd ved at dyrke flere arealer kan binde mere kulstof i jorden. Dette passer måske så ikke lige ind i den måde Danmark har valgt at opgøre positive og negative effekter på, men dette kan jo så være en lejlighed til at ændre på den måde CO₂ opgøres på. Hvis der bindes mere kulstof i jorden, så er det i hvert svært at se, at dette kan være en negativ virkning?

Pesticider

Vi noterer, at 2 meter bræmmerne efter vandløbslovens § 69, vurderes at være tilstrækkelige til at opfylde direktivet om bæredygtig anvendelse af pesticider.

Randzoner som MFO-virkemiddel

Randzonenloven har ingen positiv effekt på miljøet. Lovforslaget angiver også dette helt tydeligt følgende:

”[...]DCE og DCA anfører i et opfølgende notat af 1. september 2015 at vurderingen af effekten på 1.100 tons årligt anses for usikker og er baseret på ekspertskøn uden væsentligt datagrundlag[...]”

Alligevel anføres det, at randzonerne fortsat skal kunne anvendes til opfyldelse af MFO-forpligtelsen. Nu bygger MFO-kravet jo så netop på randzonenloven, der nu ophæves. Fremover får randzonerne altså lov til at leve videre sådan lidt spøgelsesagtigt videre i en helt anden sammenhæng. Det er sådan også fint, at der er flere valgmuligheder for at opfylde MFO-kravet. Det store problem er dog, at danske landmænd er afskåret fra at bruge alle de muligheder, der fremgår af landbrugsforordningerne som fx enkeltstående træer, træer på række og meget mere.

Danmark overimplementerer MFO-kravet, og danske landmænd presses ud i dårlige løsninger så som brak, randzoner og MFO-afgrøder. Ingen af delene har nogen særlig entydig generel gavnlig miljøeffekt, men bebyrder landbruget. Det er fint, at randzoner bliver et ekstra middel til at opfylde MFO-forpligtelsen, men Danmark bør straks indføre, at danske landmænd kan bruge alle forordningens muligheder for at opfylde MFO-kravene.

Her ud over er det så bizart, at randzonerne i MFO-sammenhæng formentlig fastholdes til at være netop 9 meter. Dette blev oprindeligt valgt, fordi randzonenloven jo netop har denne bredde. Nu er randzonenloven snart historie, så hvorfor fastholde netop 9 meter i MFO-sammenhæng? Dette skal ses på baggrund af, at ministeriet indrømmer, at kvælstof-effekten er det rene gætværk. Vi opfordrer ministeren til at benytte lejligheden til at gøre det klart, at danske landmænd må bruge alle forordningens MFO-muligheder og randzoner i den forbindelse bliver en ekstra mulighed, og landmændene selv må fastlægge bredden på randzonen i MFO-sammenhæng.

Opgørelsen af randzonearealet og økonomiske konsekvenser

Det påstås igen og igen, at randzonearealet oprindeligt var cirka 50.000 ha og efter den eneste lovændring, 25.000 ha. Dette bygger på gisninger og gætværk. Tallet er formentlig langt højere, og kortværket er fyldt med fejl og fejludpegninger. NaturErhvervstyrelsen er aldrig kommet med et tilstrækkeligt klar svar på, hvordan de metodisk har opgjort arealstørrelsen. Det forekommer svært at vurdere de økonomiske konsekvenser, når myndighederne dårlig nok kender det samlede randzoneareal.

Det er vores vurdering, at de økonomiske konsekvenser ved randzonerne er langt større end 68 mio. kr., eller 50-100 mio. kr. Tallene beror på det rene gætværk.

Forholdet til EU-retten

I dommen citeres C-461/13. Vi gør indledningsvis opmærksom på, at de danske vandplaner er massivt fejlimplementeret. Blandt de største fejl er, at der udpeges for mange vandløb og der ikke i tilstrækkelig grad er foretaget målinger af vandmiljøet for kemiske stoffer, og vurderingen af den økologiske tilstand mildest talt er fejlbehæftet. Med andre ord er det nok muligt, at et vandløb kun må gå mod det bedre, men når ingen reelt kender tilstanden, så bliver tilstand såvel som målsætning det rene gætværk.

Lovforslaget indeholder tydeligvis en fortolkning af C-461/13. Det er dog ikke helt klart, hvad konsekvensen af fortolkningen egentlig indebærer. Vi anmoder venligst om, at fortolkningen uddybes langt grundigt og perspektiveres i langt højere grad, så det står helt klart, hvad ministeriet mener, at dommen betyder i praksis og for målopfyldelse, m.v. Det skal stå helt klart og være helt utvetydigt, hvad der menes.

Positive toner

Det er meget positive toner, når det af lovforslaget fremgår, at:

"[...]Det er Miljø- og Fødevareministeriets vurdering i relation til en merudledning af kvælstof og fosfor som følge af ophævelsen af randzonenloven, at forpligtelsen til at forebygge forringelse ikke umiddelbart kan antages at være til hinder for at øge udledningen af kvælstof og fosfor under forudsætning af, at ingen af de marine kvalitetselementer herved ændrer tilstandsklasse.[...]"

Dette må forstås derhen, at sagligheden og fagligheden bringes i højsædet. Det afgørende er ikke tilførslen og muligvis heller ikke udledningen, men selve påvirkningen på recipienten. Der lægges med ovenstående op til, at udgangspunktet i en kommende regulering, og den røde tråd for fremtiden, skal være hvordan recipienten påvirkes.

Dette giver i særdeleshed god mening, fordi det største bidrag med kvælstof kommer fra de omkringliggende farvande og ikke fra dansk landbrug. Her ud over, så foretages der ikke målinger for miljøfremmede, farlige og prioriterede stoffer, der jo netop har miljøfarlige egenskaber i modsætning til kvælstof. Helt grundlæggende sker der en ugrundet klapjagt på kvælstof. Klapjagten burde snarere fokusere på de farlige og miljøfremmede stoffer som aldrig måles.

Ovenstående bygger på saglighed. Derfor er det også problematisk, at der i de efterfølgende bemærkningerne fremgår følgende:

"Merudledningen vil skulle ses i sammenhæng med andre initiativer, der måtte påvirke udledningen af kvælstof og fosfor. Det er Miljø- og Fødevarerministeriets vurdering, at forpligtelsen til forbedring indebærer, at der skal tilvejebringes de evt. nødvendiggjorte kompenserende foranstaltninger, som for hvert enkelt overfladevandområde samlet for planperioden neutraliserer en eventuel merudledning samt – hvor det er relevant – sikrer fremdrift i form af yderligere reduktion med henblik på en gradvis opfyldelse af miljømålet."

Ovenstående bemærkningerne er elastik i metermål, fordi der så måske alligevel lægges op til stramninger. Problemet er, at kvælstof og landbrugets brug af kvælstof igen mistænkeliggøres i en grad, der ikke er videnskabeligt underbygget. Dermed åbner bemærkningerne for, at ministeren forpligtes til at tage række initiativer i fremtiden. Dette er stærkt problematisk.

De specielle bemærkninger til § 1

Vandrammedirektivet opstiller ikke krav til fosfor eller kvælstof. Vandrammedirektivet stiller et krav om, at der skal opnås "god tilstand". Der ligger implicit i bemærkningen en stillingtagen til, at kvælstof og fosfor er de væsentligste udfordringer for, at Danmark kan opnå "god tilstand".

Vi er af den opfattelse, at fosfor udgør en udfordring for det danske vandmiljø. Den primære kilde til fosfor i det danske vandmiljø er bl.a. spildevand, herunder urensset spildevand fra overløb. Det skal samtidig bemærkes, at der er store mængder sediment i de danske fjorde og farvande, der formentlig indeholder store mængder fosfor, samt andre uønskede stoffer.

Kvælstof udgør derimod ikke en trussel for det danske vandmiljø, og slet ikke i det omfang, at ligevægtsprincippet iagttaget og grænseværdierne i nitratdirektivet overholdes.

Bemærkningerne er således vildledende fordi man kunne få den opfattelse, at vandrammedirektivet direkte stiller krav til fosfor og kvælstof. Dette er ikke tilfældet. Det er afgørende, at de specielle bemærkninger ikke skaber den vildfarelse. Der er behov for en præcisering.

Spørgsmål

- Den oprindelige vurdering af 1.100 tons kvælstof
  - o Mener ministeriet, at det var ansvarligt at anføre, at loven reducerede 1.100 tons kvælstof, når reduktionen var baseret på et skøn uden væsentligt datagrundlag?
  - o Hvordan nåede ministeriet oprindeligt frem til de 1.100 tons og hvad var metoden?
  - o Har ministeriet brugt metoden i andre sammenhænge?
- Følgende sætning fremgår på side 5: "[...]Det følger desuden af havstrategidirektivet, at Danmark skal opnå god miljøtilstand i havmiljøet senest i 2020. De kompenserende tiltag for kvælstof og fosfor, der skal sikre målopfyldelse efter vandrammedirektivet skal samtidig bidrage til at opfylde Danmarks forpligtelser efter havstrategirammedirektivet.[...]"
  - o Hvoraf fremgår det af de to direktiver, at der skal laves kompenserende tiltag for kvælstof og fosfor for at opnå god miljøtilstand?